

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України
Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Херсонський державний університет

КОРПАНЮКІВСЬКІ ЧИТАННЯ. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В ДІАЛОЗІ З ІСТОРІЄЮ І СВІТОМ

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської науково-практичної
конференції

5 березня 2025 року

Переяслав - 2025

УДК 821.161.2.09:821(100) (082)

К 71

*Рекомендовано до друку вченою радою
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 8 від 21 березня 2025 р.)*

Рецензенти:

Кулик О.Д. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української лінгвістики та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Летюча Л.П. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Хома К.М. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської та романо-германської філології Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського.

Редакційна колегія: Г. Л. Токмань, д. пед. наук, професор; О. М. Тютюнник, д. філол. наук, професор; Ю. М. Бродюк, к. філол. наук, доцент; Л. М. Козубенко, к. пед. наук, доцент; М. Б. Пангелова, к. філол. наук, доцент; Н. В. Черниш, к. пед. наук, доцент; О. В. Дудка, ст. лаборант кафедри.

Корпанюківські читання. Українська література в діалозі з історією і світом: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 05 березня 2025 року. Переяслав : Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2025. 348 с.

У збірнику вміщено матеріали доповідей учасників I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Корпанюківські читання. Українська література в діалозі з історією і світом», яка відбулася в місті Переяславі 05 березня 2025 року. У працях відображено актуальні проблеми давнього українського письменства в загальноєвропейському літературному просторі та зосереджено увагу на наукових напрацюваннях професора Миколи Корпанюка як ученого-медієвіста; проаналізовано творчість Тараса Шевченка в аспекті діалогічних зв'язків з історією і світом; інтерпретовано художні тексти авторів-учасників бойових дій, парамедиків, волонтерів московсько-української війни 2014-... рр. та змодельовано їх прочитання в середній школі; досліджено діалог українських текстів із зарубіжною літературою на засадах сучасної компаративістики; простежено діалогізм як принцип методики навчання української літератури.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти та вчителів закладів середньої освіти. Матеріали опубліковано в авторській редакції.

Барабаш Світлана Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки
Національного медичного університету
імені О. О. Богомольця;

Бурко Ольга Василівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ВИКОРИСТОВУВАТИ «ПОДОРОЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧАРІВНИЙ ДРАКОН» МАКСА ВАН ФОРСАЙТА ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ключові слова: «Подорож Україною та чарівний дракон», Макс ван Форсайд, Бетмен, паліндром, рак літеральний.

Співпереживання персонажам казок та оповідань як живим людям особливо притаманне дітям. Психолог Олександр Кочерга встановив, що в сучасної дитини зароджуються страхи у «подоланні труднощів» під час читання нових текстів. Відтак доцільно послабити вплив досвіду переживання почуття, протилежного страхові: впевненості в собі, самоповаги, почуття сміливості, почуття захищеності. Дослідник переконує: «Головне, щоб в учнів сформувалось бачення того, що їм завжди прийде на допомогу вчитель» [4, с. 15]. Сьогочасний письменник-воїн Макс ван Форсайд спонукає нас звернутися до вивчення та впровадження його твору для дітей і про дітей «Подорож Україною або чарівний дракон» (2023), що дає уявлення про перші моральні категорії: що таке добро й зло, упертість і поступливість тощо. За свідченням автора, спонукав його взятися за перо молодший син.

Наталія Карпенко дослідила особливості впливу страху на розвиток особистості молодших школярів, наголосивши: «...позитивним може бути тільки короткочасний вплив страху, тобто якщо страх переживався особою у формі емоції, а не почуття». Науковиця аргументує прикладами: емоція страху захищає людину від зайвого ризику: «Страх потрібен, щоб попередити і

захистити нас від небезпечних речей, – пояснює вона. – Тому боятися таких речей, як вогонь, дикі тварини або велика висота, – це добре. Тож ми будемо обережними і в безпеці» [3, с. 6]. Якщо страх переживався особистістю як почуття, то він має негативний вплив, як стверджує дослідниця. Вона наголошує: «...страх загальмовує розвиток здібностей і навіть блокує їх; негативно впливає на формування рис та інтеграцію характеру» [3, с. 1]. Нам імпонує такий підхід, оскільки переконує, що у вихованні дітей не можна застосовувати такий прийом як залякування.

Одним зі шляхів корекційного впливу, на думку вченої, може бути збільшення знань через читання художніх творів (бібліокорекція). Олена Полушкіна, цьогорічна випускниця й учителька учнів 2 класу ПЗО християнської школи «Clever school» м. Суми, розширила значення слова бібліокорекція. Вона трактує його як можливість використання текстів Біблії у навчальному процесі.

Макс ван Форсайт також актуалізував біблійний вислів: «Пустіть дітей у царство Боже, бо їхня влада!» Роздуми письменника залишаються актуальними в час повітряних тривог, бомбардувань, нинішньої ворожої агресії.

Відтак перший в Україні твір воїна-захисника для дітей апробували на заняттях дисципліни за вибором «Інноваційна методика позакласного читання» у ПВНЗ «УГІ» (Буча). Олеся Лимар, учителька другокласників із м. Вінниці, переглянула інтерв'ю з презентації «Подорожі Україною та чарівний дракон» [5] і встановила, який псевдонім обрав офіцер ЗСУ Андрій Максимчук. Оксана С. дослідила, який позивний він мав на фронті (Бетмен). Робота з діалогом підтвердила здогад Олени П. про те, що події відбуваються в Україні:

– Які гори ти облітав, Драконе?

– Я літав до ... (Карпатських) гір.

Тетяна А., учителька учнів 4 класу ПЗО християнської школи «Clever school» м. Суми, виявила, хто здатен захистити дітей від небезпеки війни: Draco Ignis Montem. Вихователька з Одеси Анна Ш. напрацювала низку епітетів, ужитих автором для відповіді на питання: «Який Дрім?» Дар'я К.

перебуває за межами України, але поглибила знання з літературознавства, скориставшись тлумачним словником до тексту, який склав автор. Вона встановила, як називається вірш, у якому слова читаються однаково зліва направо і справа наліво. Разом із однокурсницями розглянула вірєць паліндрома з розділу VI «Дракон на ім'я Дрім». Марина К, колишня вчителька учнів ПЗО християнської школи «Гармонія» м. Харкова, зараз не працює, оскільки виїхала. Але її досконала філологічна освіта стало підставою для прочитання тексту Анатолія Мойсієнка «ХИЖИХ МЕЧЕМ МИРИМ» [8] як паліндрома. Як бачимо, гасло залишається актуальним і донині. Макс ван Форсайт у власному тлумачному словнику подає назву такої зброї: «аскалон – міфічний меч» [6]. Ним вправно володіють герої твору – наші захисники.

Олена та Андрій Іщенко писали підручник «Українська мова та читання» (2020) для учнів 3 класу уже в часи нападу російських загарбників. Здогадно, врахували потребу корегувати стан дітей війни. Доречними залишаються питання, сформовані авторами підручника: Що ви знаєте про дитячі страхи? Чого бояться діти? Що ви хочете дізнатися про дитячі страхи? Тлумачення терміну фобія: «Фобія – дуже сильна форма страху. Коли страх стає фобією, ви можете поговорити з психологом і отримати від нього допомогу» [6, с. 24]. Отже, одним зі шляхів подолання почуття страху в школярів початкових класів залишається бібліокорекція.

Як бачимо, важливими є уроки позакласного читання в початковій школі. Адже варто щоб юні читачі не лише уміли читати, розуміти тексти, але й знали авторів, розвивали творче мислення, увагу, уяву, фантазію. Антоніна Мовчун та Леся Мовчун подають для диктантів тексти, що належать їхньому перу, у навчально-методичному посібнику «Збірник диктантів з української мови для учнів 2–4 класів» (2022), схваленому Міністерством освіти і науки України. І що найважливіше – напрацювали методику проведення такого виду вправ.

Завдання 1. Хто в дитинстві не читав слова ззаду наперед? Сміялися від душі, бо виходили інколи дуже кумедні слова. Та, виявляється, деякі слова читаються ззаду наперед однаково. І таких слів чимало!

Ада, Аза, Алла, Анна, біб, еге, кок, корок, коток, око, потоп, тут, Яся, вижив, вилив, вимив, вишив (Леся Мовчун) [7, с. 15].

Підкреслити слова, що читаються однаково зліва направо і навпаки. Виписати з них те слово, у якому звуків більше, ніж букв.

Завдання 2. Чудове розумове заняття – складання фраз, які читаються однаково зліва направо і навпаки.

Я несу гусеня. Сіно тато ніс. А голова Пилипа волога. Я не щеня. Олесеві весело. А вона нова. Щуку – у кущ. Котам – шматок. Нам у туман (Леся Мовчун) [7, с. 15].

Підкреслити речення, що читаються однаково зліва направо і навпаки. Виписати з них слова, у яких кількість букв і звуків неоднакова.

У підручнику «Українська мова та читання» для 4 класу Олени та Андрія Іщенко до теми «Дієслова минулого часу» подано *завдання*:

Прочитайте вірш-рак Володимира Лучука. Кожен рядок вірша однаково читається зліва направо та справа наліво.

НА РИНОК ДІД КОНИРАН.

СІНО НІС.

КУРКА – БІБ, А КРУК – СІР ІРИС.

КІТ УТІК.

Знайдіть у вірші дієслова минулого часу. Усно поставте їх у форму жіночого роду. Які звуки чергуватимуться? [2, с. 53].

Майстерність створення акровіршів вітчизняними письменниками дитячої літератури не перевершив і штучний інтелект. Використали його найновішу версію ChatGPT o1 для складання паліндромів. ШІ повільно добирав літери у слова, формуючи з них речення, що читалися б однаково зліва направо і справа наліво. Звісно, витратив не місяць, як це робив у XVII ст. Іван Величковський, котрий намагався скласти, приміром, рак літеральний. За його власним зізнанням, «...штучкі поетицькії... великую компонуємим їх задають трудність і довгого, поки ся зложать, потребують часу» [1, с. 323]. У результаті

ChatGPT o1 склав паліндроми англійською мовою, оскільки не навчений створювати їх українською. Маємо такі взірці:

1. Step on no pets. 2. Mr. Owl ate my metal worm. 3. Never odd or even. 4. Live not on evil. 5. Yo, banana boy! 6. Mom! Wow, Mom! 7. A nut for a jar of tuna. 8. Madam, in Eden, I'm Adam. 9. Was it a car or a cat I saw? [9].

За нашими спостереженнями, на тепер ChatGPT o1 може лише швидко виявити вже використаний кимось україномовний паліндром у готовому тексті, який має у своєму розпорядженні. До прикладу, «Я несу гусеня». Висновковується думка, що ШІ треба донавчати складати паліндроми українською мовою.

Література

1. Величковський І. Повне збір. тв. Дзигар цілий і напівдзигарик. Київ : Дніпро, 2004. 192 с. : іл. – (Серія «Скарбниця»).
2. Іщенко О., Іщенко А. Українська мова та читання : підруч. для 4 класу закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2. Київ : Літера ЛТД, 2021. С. 59.
3. Карпенко Н. Корекція та профілактика негативних почуттів у дітей молодшого шкільного віку. *Початкова школа*. 2019. № 11. С. 1–5.
4. Кочерга О. Становлення позиції свідомого читача в учнів початкової школи: психофізіологічний аспект (Чутливість до читацької компетентності). *Початкова школа*. 2018. № 3. С. 11–16.
5. Максимчук А. URL: https://www.youtube.com/watch?v=PQnH-KAs_Cs
6. Макс ван Форсайд. Подорож Україною та чарівний дракон. Львів : ПП «Видавництво БОНА», 2023. 88 с.
7. Мовчун А., Мовчун Л. Збірник диктантів з української мови для учнів 2–4 класів. Київ : Літера ЛТД, 2022. 256 с.
8. Мойсієнко А. Віче мечів. Київ : Задруга, 1999. 104 с.
9. ChatGPT o1 URL: <https://openai.com/index/chatgpt/>